

המגזר השלישי חייב תקציב חירום לקורונה

משבר הקורונה מזמן לנו מבחן שאיננו רק בריאותי או כלכלי אלא גם מוסרי וחברתי ■ הצלת המגזר השלישי היא צעד חיוני לעמידה בו

06:18 22.03.2020 מאת: **משה שפירא, שאלתיאל סבן**

באחרונה הודיעה הממשלה על הקצאה של 10 מיליארד שקל לצורך קרן סיוע בהלוואות לעסקים לנוכח משבר הקורונה. הסיוע הוגדר כ"עזרה ראשונה", אשר בעקבותיו יהיה צורך בתקציב נרחב בהרבה למערכת הבריאות ולבעלי עסקים.

אלא שקיים תחום חיוני לא פחות, הניצב בפני קריסה בעקבות המשבר, ואשר כמעט שאינו זוכה לדיון ציבורי. מדובר במגזר השלישי - העמותות והארגונים החברתיים, המושיטים מדי יום סיוע למאות אלפי אזרחים בישראל. ההיערכות התקציבית סביב הקורונה מחייבת מתן דחוף למגזר הזה כדי למנוע משבר חברתי עמוק.

המגזר השלישי נכנס למשבר הנוכחי כשמצבו הפיננסי כבי רע. היעדרה של ממשלה מתפקדת זה כשנה וחצי הוביל, בין היתר, להקפאה במכרזים ובהתקשרויות מצד משרדי הממשלה עם העמותות, ולעצירת המימון לפרויקטים חברתיים המשרתים רבבות ישראלים. כפועל יוצא, תוכניות התערבות בתחומי הרווחה, החינוך והסיוע לאוכלוסיות מוחלשות מצאו את עצמן תלויות על בלימה, פיילוטים שאמורים היו להתקדם ולהפוך לתוכניות ממשלתיות בהיקף משמעותי נעצרו או בוטלו, וקבוצות כגון חד-הוריות, חרדים, עניים ומיעוטים זוכים בימים אלה למענה בהיקף מינימלי בלבד.

כעת, משבר הקורונה מאיים למוטט לחלוטין את המגזר השלישי. שני מקורות המימון המרכזיים של המגזר מצויים בסיכון. מכיונה של הממשלה, המשמשת שותפה אסטרטגית של אינספור עמותות לצורכי תקצוב וניהול משותף של פרויקטים, המשך המימון עומד בסימן שאלה.

כך למשל, עמותות הפועלות בתחום הרווחה מקבלות לרוב מימון ממשלתי על סמך ביצועים בשטח. ואולם לנוכח הנחיות משרד הבריאות וההגבלות על התקהלות, תוכניות הרווחה אינן פועלות כסדרן, ותקציב העמותות צפוי להיפגע קשות. בתחום החינוך המצב חמור עוד יותר. סגירת מוסדות החינוך גרמה לשיתוק מוחלט של פעילות העמותות, והן לא תהיינה זכאיות למימון כלשהו מצד המדינה.

איום לחוסן הפיננסי של העמותות נשקף גם מכיוונם של התורמים הפרטיים והקרנות הפילנתרופיות. הירידות החדות בבורסות העולם בגלל הקורונה משפיעות לרעה על עסקיהם של רבים מהתורמים ומעמידות בסכנה את המשך תמיכתם. ההגבלות והביטולים של הטיסות הבינלאומיות הפכו גם את הפגישות עם התורמים לכמעט בלתי-אפשריות. לפי הערכות, צעד זה לבדו צפוי לגדוע כשליש מהכנסות המגזר השלישי.

ניתן אפוא לראות כי ללא התגייסות חירום מצד הממשלה, מאות אלפי ישראליות וישראלים הנשענים כיום על שירותים חברתיים בתחומים כגון רווחה וחינוך עלולים למצוא את עצמם אל מול שוקת שבורה. עמותות רבות כבר מפטרות עובדים או מוציאות אותם לחופשה ללא תשלום. אם לא נעוטר בזמן, הקריסה החברתית עלולה לפגוע דווקא בחוליה החלשה ביותר בחברה שלנו, ובעיתוי הגרוע ביותר שבו אנו מתמודדים עם משבר גלובלי חריף בבריאות הציבור.

מענה לבעיה מחייב על כן את הפוליטיקאים מכל המפלגות לבחון ברצינות הקמת ממשלת חירום לאומית - ולו מהטעם של הצלת השירותים החברתיים מקריסה. מערכות הממשל במדינה חייבות לחזור למסלול תקין של עבודה לפי תקציב מסודר כדי למנוע שבר חברתי שלא ניתן יהיה לשקמו.

אך עוד לפני כן, נדרשת הקצאה דחופה של תקציב חירום ממשלתי למגזר השלישי. יש לשקם את הגירעונות הכבדים שצבר המגזר במרוצת השנה וחצי האחרונות, ולהזרים חמצן פיננסי נוסף, שיאפשר לו לספק מענה ראוי בעת המשבר. בשלב הראשון, יש לכלול את המגזר בקרן ההלוואות שהעמידה הממשלה לטובת המגזר העסקי כדי שגם העמותות תוכלנה ליהנות מברז האשראי. בהמשך נדרשת כאן חבילת סיוע מקיפה, הכוללת תקציבים כמו גם הטבות מס והקלות ברגולציה, אשר לכל הפחות משתווה בהיקפה לחבילה שניתנה לעסקים.

משבר הקורונה מזמן לנו מבחן שאיננו רק בריאותי או כלכלי אלא גם מוסרי וחברתי. הצלת המגזר השלישי היא צעד חיוני לעמידה בו.

שפירא הוא מנכ"ל קרן ידידות טרונטו; סבן הוא מנהל תכנון אסטרטגי, פיתוח ושותפויות ממשלה בקרן

